БҮТҮН ӨЛКӘЛӘРИН ПРОЛЕТАРЛАРЫ, БИРЛӘШИН!

Бакы

АХШАМ ГӘЗЕТИ

1958-чи илдән чыхыр

АЗӘРБАЈЧАН КП БАКЫ КОМИТӘСИ ВӘ БАКЫ ШӘҺӘР ЗӘҺМӘТКЕШ ДЕПУТАТЛАРЫ СОВЕТИНИН ОРГАНЫ

ОРГАН БК КП АЗЕРБАЙДЖАНА И БАКИНСКОГО ГОРОДСКОГО СОВЕТА ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ

№ 108 (3539)

Базар ертәси, 12 мај 1969-чу ил

Гијмәти 2 гәпик

Јени гајғы, јени вәзифәләр

Микајыл РЗАГУЛУЗАДӘ

* * *

«Совет ушаг әдәбијјатыны даһа да инкишаф етдирмәк тәдбирләри һаггында» Сов.ИКП МК вә ССРИ Назирләр Советинин јени гәрары планетимизин ән хошбәхт ушаглары, коммунизм чәмијјәтинин илк вәтәндашлары — кәнч совет нәслинин јетишмәсинә партија вә һөкумәтимизин даими гајғы вә мәһәббәтинин јени бир ифадәсидир.

Гәрарда совет ушаг әдәбијјатынын наилијјәтләринә верилән јүксәк гијмәт ону јараданларын вә јајанларын көксүнү ифтихар һисси илә долдурдуғу кими, көстәрилән нөгсанлар, ирәли сүрүлән әмәли тәклиф вә һаглы тәләбләр гаршыја јени шәрәфли вәзифәләр гојур, һәм јарадычылыг, һәм тәшкилат вәзифәләри...

Бунларын ән мүһүмләриндән бир нечәсини гејд етмәк истәрдим. Әлбәттә, ән мүһүм, ән биринчи мәсәлә ушагларымыз үчүн долғун мәзмунлу, јүксәк идејалы вә бәдии кејфијјәтли јени әсәрләр јаратмаг, гәрарда көстәрилән мөвзулар да дахил олмагла китабларын мөвзу даирәсини, нөвләрини кенишләндирмәк, хүсусән азјашлылар үчүн әсәрләрә диггәти артырмаг вәзифәсидир ки, бу да јазычыларын өһдәсинә дүшүр.

Јазычылар дедикдә, һеч дә јалныз «ушаг јазычысы» адландырыланлары нәзәрдә тутмурам. Инди артыг һамыја ајдындыр ки, ушаг әдәбијјаты үмумсовет әдәбијјатымызын ајрылмаз үзви бир һиссәсидир. Әслиндә елә инди дә бизим адлы-санлы тәчрүбәли шаир вә насирләримиз бу саһәдә аз-чох чалышыр, балачалар үчүн әсәрләр јазырлар. Бу фәалијјәти һәртәрәфли кенишләндирмәк, јазычыларымызы һәмин ишә даһа артыг чәлб етмәк лазымдыр. Бизим ушаг әдәбијјаты гаршысында дуран әсас вәзифә — јетишән нәсли коммунизм руһунда тәрбијәләндирмәк вәзифәси ајдын олдуғу гәдәр дә шәрәфли вә мәс'улијјәтлидир. Буну дәрк едән јазычыларымыз ушагларымыз үчүн сон илләрдә хејли көзәл әсәр јаратмышлар. Гәрарда дејилдији кими: «...Өлкәдә ушаглар үчүн чохмилләтли, бәдии чәһәтдән јүксәк сәвијјәјә малик әдәбијјат јарадылмышдыр. Һәмин әдәбијјат бөјүмәкдә олан нәслин коммунист тәрбијәсинә фәал көмәк едир. Ушаг әдәбијјаты совет вә харичи өлкә охучулары арасында кениш шөһрәт газанмыш, социализм чәмијјәтинин мәдәни һәјатында өзүнә лајиг јер тутмушдур».

Һәмин сөзләр Азәрбајчан ушаг әдәбијјатына да аиддир. Лакин бу да бир һәгигәтдир ки, ушаг әдәбијјатымызын вәзијјәти ушагларымызын, хүсусән азјашлыларын бу күнкү тәләбатыны өдәмәкдән һәлә дә узагдыр. Мәктәб јашына чатмамыш вә азјашлы мәктәблиләр үчүн бизим әдәбијјатда хырдача ше'рләр, тәмсилвары мәнзум һекајәчикләр, нәһајәт бир-ики јүз мисралыг нағыл-поемалар аз дејил. Ушаглар үчүн ән чох јазмыш јазычыларымызын әсәрләри арасында азјашлылара јарајан һәм мәнзум, һәм мәнсур әсәрләри сечиб көзәл-нәфис иллүстрасијаларла, јахшы кағызда чап етмәклә ушагларын һәм идракы, һәм дә бәдии тәрбијәсинә хидмәт етмиш оларыг. Анчаг нәзәрә алмаг лазымдыр ки, белә китабларын физики өмрү гәзет вә журнал кими чох гысадыр. Бир нечә күнә чырылыб, дағылыб јох олур.

Буна көрә ајры-ајры мүәллифләрин белә әсәрләриндән сечилмиш, һәм ше'р, һәм нәср әсәрләри тематик топлу һалда нәфис, галын, мөһкәм чилдли, сөзүн һәм мәчази, һәм һәгиги мә'нада — узунөмүрлү китаблар чап етмәк вачибдир. Анчаг бу, ишин јалныз бир тәрәфи, ән асан јеринә јетирилә билән тәрәфидир. Иш бурасындадыр ки, үмумијјәтлә бу јашлар үчүн бурахылан орижинал китабларын һәчми афишавары иллүстрасијаларла бирликдә адәтән јарым чап вәрәгиндән чох олмур. Нәдәнсә бизим нәшријјат вә редаксијалар күман едирләр ки, азјашлылар үчүн китаблар јалныз белә хырдача, әлван-алабәзәк ојунчаг-китаблардан ибарәт олмалыдыр. Һалбуки бүтүн дүнјада милјонларла ушағын ән севимли китаблары олан «Чипполино», «Гызыл ачар» («Буротино»), Алексинин мәшһур повестләри һәр бири 15—20 чап вәрәги һәчминдә—мәһз азјашлылар үчүн јаранмыш әсәрләрдир.

Бизим әдәбијјатда да балачалар үчүн, сөзүн һәгиги мә'насында бөјүк әсәрләр јаратмаг вахты чохдан чатмышдыр. Мөвчуд «ән'әнәви» ушаг жанрларыны давам вә инкишаф етдирмәклә бәрабәр, јазычыларымыз балачалар үчүн мәзмун, сәнәткарлыг вә һәчмчә санбаллы әсәрләр дә јаратмалыдырлар.

Ушагларымыз үчүн јени лајигли әсәрләр јаратмаг вәзифәси әсасән јазычыларымыза аид олмагла бәрабәр, јалныз онлардан асылы бир мәсәлә дејилдир. Бу, һәр шејдән әввәл, нәшријјатла әлагәдардыр. Һазыр әсәрини вахтында вә лајиги илә чап етдирә билмәјән јазычы јени әсәр үзәриндә ишләмәјә мә'нәви чәһәтдән чәтинлик чәкир. Бу, хүсусән азјашлылар үчүн нисбәтән кичик һәчмли әсәрләрә аиддир. Елә бир имкан јаратмаг лазымдыр ки, азјашлылар үчүн јазылмыш лајигли әсәрләр мүәллифин истәр һәмин нәшријјатын, истәрсә башга нәшријјатларын планында башга бир әсәринин вар-јохлуғундан асылы олмајараг гәбул вә нәшр едилсин. Һәм дә нәшријјатын планында белә әсәрләр үчүн әлавә еһтијат фонду олсун.

Тәәссүфлә гејд етмәлијик ки, «Кәнчлик» нәшријјаты, чох чәтин шәраитдә ишләмәли олдуғундан бу саһәдә борчуну лазымынча өдәјә билмир. Нәшријјат ики кичик отаға сыхышдырылмыш, өзүнүн нәинки әлверишли техники полиграф базасы, һәтта хырдача бир мәтбәәси дә јохдур. Һәр дәфә бу вә ја дикәр мәтбәәдә мүәјјән лимит алмаға мәчбурдур. Бу исә нәинки мүәллифләри јени әсәрләр јаратмаға чәлб етмәјә, онлара мүәјјән мөвзуларда сифаришләр вермәјә, һәтта нәшријјатын портфелиндә чохдан јатыб галан әсәрләри вахтында бурахмаға да имкан вермир. Мәсәлән, нәшријјатын бу ил биринчи рүб планында олан 70 адда 300 чап вәрәги һәчминдә 700 мин нүсхә тиражла бурахмалы олдуғу мәһсулдан јалныз 19 адда, 113 чап вәрәги һәчминдә 3.500 нүсхә тиражла мәһсул бурахылмышдыр. Беләликлә, портфелдә галыглар рүбдән-рүбә, илдән-илә кечир вә нәтичәдә һәм мүәллифләр, һәм нәшријјат, һәм дә бизим әзиз балалар зәрәр чәкирләр.

Гәрарда мәктәб јашына чатмамыш вә азјашлы мәктәблиләр үчүн әсәрләр јаранмасына хүсуси диггәт јетирилир. Бу бахымдан да «Кәнчлик» нәшријјатында мүәјјән тәшкилат тәдбирләри көрмәк, јә'ни нәшријјатда мәктәб јашына чатмајан вә азјашлы мәктәблиләр әдәбијјаты үчүн хүсуси бир шө'бә тәшкили зәруридир.

Һәмин гәрарла әлагәдар мөвчуд дөвр ушаг вә кәнчләр мәтбуатымызын вәзијјәтини дә нәзәрдән кечирмәк вачибдир. «Көјәрчин», «Пионер» вә «Улдуз» журналлары, «Азәрбајчан пионери» вә «Азәрбајчан кәнчләри» гәзетләри дә бу саһәдә хејли иш көрә биләр. Биринчи нөвбәдә бунларда нәшр едилән һәм бәдии әсәрләрин, һәм дә нәзәри-тәнгиди мәгаләләрин идеја вә бәдии кејфијјәтини јүксәлтмәјә диггәти артырмаг лазымдыр. Бунунла јанашы, бә'зи зәрури тәшкилат тәдбирләри дә көрүлмәлидир. Мәсәлән, республикамызда мәктәб јашына чатмамыш вә азјашлы мәктәблиләрә мәхсус јеканә орган олан «Көјәрчин» мәчмуәсинин һәчми вә мадди имканы чох мәһдуддур. Бурада бир-ики сәһифәдән артыг әсәр чап етмәк мүмкүн дејилдир.

«Пионер» мәчмуәси исә чохрәнкли нәшрә кечдикдән сонра өз симасыны, демәк олар ки, итириб елә бир һал алмышдыр ки, нә азјашлылар мәчмуәси, нә дә пионер мәчмуәси сајыла билмәз. Бизчә бу мәчмуәни дә һәм мәзмун, һәм шәкил, һәм дә һәчм е'тибары илә зәнкинләшдирмәк лазымдыр.

Гәрарда совет ушаг әдәбијјатынын нәзәријјәсини тарихи вә тәнгиди мәсәләләрини даһа дәриндән ишләмәјин зәрурилији хүсусилә гејд олунур вә бунун үчүн Русија өлчүсүндә мүәјјән тәдбирләр көстәрилир. «Детскаја литература» журналы һәмин мәсәләләрлә мәшғул олмаг вәзифәси илә Үмумиттифаг органына чеврилир. Республикамызда елә бир хүсуси журнал олмадығындан һәмин вәзифәни јеринә јетирмәк бизим бүтүн мәтбуат органларымызын, илк нөвбәдә «Әдәбијјат вә инчәсәнәт» гәзетинин, «Азәрбајчан», «Литературныј Азербајджан», «Улдуз» әдәби журналларынын өһдәсинә дүшүр. Бундан әлавә, «Кәнчлик» вә «Маариф» нәшријјатлары өз планларына Азәрбајчан совет ушаг әдәбијјатынын инкишаф јолуну әкс етдирән нәзәри-тәнгиди мәзмунлу монографик әсәрләр дахил етмәлидирләр.

Нәһајәт, республика Јазычылар Иттифагы бир јарадычылыг тәшкилаты кими, ушаг әдәбијјатымызын вәзијјәт вә вәзифәләринә диггәти артырмалы, һәр шејдән әввәл, бу саһәдә чалышанлара, хүсусән кәнчләрә рәһбәрлији гүввәтләндирмәк мәгсәди илә буранын нәздиндә ушаг әдәбијјаты үзрә даими мө'тәбәр консултасија тәшкил етмәлидир.

Гәрарда ән јахшы әсәрләр үчүн ајрыча Ленин вә Дөвләт мүкафаты тә'сис едилмәси тәдбиринә партија вә һөкумәтимизин бу саһәјә көстәрдији гајғынын јени бир тәзаһүрү кими миннәтдар олмагла бәрабәр, гејд етмәлијик ки, јазычы үчүн, хүсусән ушаг јазычысы үчүн ән јүксәк мүкафат әсәрләри илә охучу гәлбинә, хүсусән саф, тәмиз ушаг гәлбинә јол тапмаг, бу гәлбдә шәрә гәзәб вә нифрәт, хејрә рәғбәт вә мәһәббәт јаратмагдан ибарәтдир.

РЕДАКСИЈАДАН: Гочаман јазычы Микајыл Рзагулузадә өз мәгаләсиндә мүһүм мәсәләјә тохунур. Үмид едирик ки, «Совет ушаг әдәбијјатыны даһа да инкишаф етдирмәк тәдбирләри һаггында» Сов.ИКП МК вә ССРИ Назирләр Советинин јени гәрары илә әлагәдар олараг дикәр јазычы вә шаирләримиз, әдәбијјат хадимләримиз, ушаг әдәбијјаты саһәсиндә чалышан мүтәхәссисләримиз, мүәллимләримиз дә гәзетимизин сәһифәләриндә бу һагда чыхыш едәчәк, фајдалы мүлаһизәләр сөјләјәчәкләр.